BOK

Michael R. Fischbach

Black Power and Palestine

Stanford University Press, 2019

ANMELDT AV Jørgen Jenshaugen

«All you have to do is visit a refugee camp one time and you will know that the Palestinians are the niggers of the Middle East.» (s. 217) Slik var Wyatt Tee Walker, den tidligere nære medarbeideren til Martin Luther King Jr., krystallklar i sin sammenligning av hvordan det var å være svart i USA og palestiner i Midtøsten i 1979. Denne eksplisitte sammenligningen er spesielt interessant nettopp fordi det var Kings tidligere samarbeidspartner som kom med den. Sitatet illustrerer sluttpunktet i en markant politisk utvikling som oppsummerer hovedpoenget i det narrative Fischbach trekker opp i sin bok: Da de politiske miljøene blant svarte i USA oppdaget palestinerne på slutten av 1950-tallet og begynnelsen av 1960-tallet, var det et tydelig skille mellom de reformorienterte borgerrettighetsgruppene og de radikale Black Power-gruppene, som Black Panthers og Nation of Islam. I løpet av 1970-årene utviklet det seg også en økt solidaritet med palestinerne blant de reformorienterte.

Borgerrettighetsgruppene, som Martin Luther King Jr. og Wyatt Tee Walker tilhørte, sto solid plantet i den pro-israelske leiren i amerikansk politikk, selv om det var enkelte der som gradvis fikk øynene opp for palestinerne lidelser. Black Power-bevegelsen, derimot, gjorde direkte koblinger mellom undertrykkelsen av svarte i USA og frigjøringsbevegelser i den tredje verden. For disse gruppene var kampen mot apartheid i Sør-Afrika, palestinerne frigjøringskamp i Midtøsten og likhetsskampen i USA bare deler av den samme globale kampen mot hvit undertrykking.

«Fischbachs bok er aktuell på flere måter..»

Spenningen mellom reform og radikal kamp i USA ble forsterket gjennom måten disse gruppene posisjonerte seg på i synet på konflikten mellom Israel og palestinerne. Det dreide seg ikke bare om disse gruppenes verdensanskuelse, men også om deres syn på hvordan man skulle oppnå endring i USA. For borgerrettighetsgruppene gjaldt det å bli inkludert i normal politikk. I det lyset var det å støtte Israel en del av det å være politisk normal. Black Power-bevegelsen, derimot, var revolusjonært orientert, og det å bryte med normal politikk var en del av poenget. Å kjempe side om side med frigjøringsbevegelser over hele verden mot amerikansk imperialisme og rasisme var en integrert del av frigjøringskampen i USA. Ikke bare kom Black Power-bevegelsen med uttalt støtte til palestinerne, men de dro også til Midtøsten for å

møte representanter for de palestinske frigjøringsbevegelsene.

Fischbach viser hvordan de radikale Black Power-gruppenes syn på palestinerne setter varige spor og påvirker de reformorienterte gruppenes forståelse av konflikten i Midtøsten. Israel mister gradvis sitt monopol på narrativet, og det palestinske narrativet får økende plass. Samtidig forsvinner de mest radikale afrikansk-amerikanske gruppene som en markant aktør i amerikansk politikk. Det innledende sitatet kunne gjerne ha kommet fra Nation of Islam, Malcolm X eller en Black Panther i 1960-årene, men kom altså fra en representant fra den reformorienterte borgerrettighetsbevegelsen i 1979. Dette var også det året da USAs FN-ambassadør Andrew Young – en annen markant skikkelse fra borgerrettighetsbevegelsen – måtte fratre sin stilling etter at han hadde møtt PLOs FN-representant. Medlemmer av den amerikanske regjering hadde på det tidspunktet ikke lov til å forhandle med PLO. Samme år sørget også PLO for at noen av gislene som ble tatt på ambassaden i Teheran, ble sluppet fri: nemlig afrikansk-amerikanerne.¹ Båndene mellom palestinerne og de afrikansk-amerikanske politiske bevegelsene fikk med andre ord konkrete politiske konsekvenser.

Boken er tungt empirisk belagt med referanser til et vell av primærkilder. Den forteller tjue års transnasjonal historie på en spennende og analytisk imponerende måte. Og selv om fortellingen spenner så vidt i tid og omfavner så mange aktører på begge sider av Atlanterhavet, så evner Fischbach å bringe oss tett på enkeltpersoner. Vi blir med Malcolm X inn i Gaza i 1964, vi lander på flyplassen i Qalandia utenfor Øst-Jerusalem med Martin Luther King Jr. i 1959, og vi besøker den palestinske flyktningleiren Ayn al-Hilwa i Libanon med Muhammad Ali i 1974. Disse spennende anekdotene brukes som utgangspunkt for analytiske poeng om hvordan koblingene mellom

palestinerne og afrikansk-amerikanske politiske ledere fant sted, og hvordan menneskene involvert i disse koblingene ble påvirket den ene eller andre veien.

Fischbachs bok er aktuell på flere måter. Den har en åpenbar nyhetsverdi på grunn av Black Lives Matter-bevegelsen og fokuset på strukturell rasisme i USA. Det er noe palestinere har merket seg, og graffiti som hedrer ofre for politivold i USA, har dukket opp på muren på Vestbredden. Aktivister har også fokusert på hvordan det amerikanske politiet bruker kneet mot nakken til arresterte amerikanere på samme måte som den israelske hæren gjør det overfor arresterte palestinere.

Historiefaglig er boken høyst aktuell fordi den på utmerket vis utforsker de transnasjonale koblingene som binder palestinerne frigjøringskamp og den afrikansk-amerikanske likhetsskampen sammen. Slik transnasjonal historie er på moten i historiefaget, og Fischbach evner å vise nøyaktig hvorfor en slik tilnærming kan være svært fruktbar. Palestinske transnasjonale koblinger har vært utforsket i noen meget gode bøker de siste årene, og *Black Power and Palestine* føyer seg rett inn som et standardverk i denne tradisjonen.²

1 Jørgen Jensehaugen, «A Palestinian Window of Opportunity? The PLO, the us and the Iranian Hostage Crisis» *British Journal of Middle Eastern Studies*, prepublication (2019).

2 Paul Thomas Chamberlin, *The Global Offensive: The United States, the Palestine Liberation Organization, and the Making of the Post-Cold War Order* (Oxford: Oxford University Press, 2012); Pamela E. Pennock, *The Rise of the Arab American Left: Activists, Allies, and Their Fight against Imperialism and Racism, 1960s–1980s* (Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2017).